

Kształtowanie kompetencji międzykulturowych i analitycznych w pokoleniu Alfa

Olimpiada Języka Niemieckiego jako narzędzie

DOI: 10.47050/jows.2026.1.71-76

Etap ustny Olimpiady Języka Niemieckiego to wartościowe narzędzie rozwijania kompetencji międzykulturowych i analitycznych. Integracja umiejętności językowych z wiedzą z zakresu historii, polityki i kultury pozwala uczestniczkom i uczestnikom dostrzegać złożone zależności oraz różnorodne perspektywy, w naturalny sposób wprowadzając ich w szerszą debatę społeczną i kulturową. Olimpiada przygotowuje młodych ludzi do funkcjonowania w zglobalizowanym świecie, kształtuje postawy obywatelskie, uczy weryfikowania źródeł i rozpoznawania dezinformacji, a także wspiera umiejętność argumentacji i krytycznego myślenia.

PAWEŁ MOSKAŁA
Uniwersytet Jagielloński

THE GERMAN LANGUAGE OLYMPIAD AS A TOOL FOR DEVELOPING INTERCULTURAL AND ANALYTICAL COMPETENCES IN GENERATION ALPHA

The article presents the German Language Olympiad as a tool for developing intercultural and analytical competences. By combining advanced language skills with knowledge of history, politics and culture, the competition fosters critical thinking and media literacy. Special emphasis is placed on oral examination skills. The Olympiad supports young people in navigating a globalised world. It also promotes interdisciplinary learning and civic awareness.

KEY WORDS: INTERCULTURAL COMPETENCES, CULTURAL STUDIES, CRITICAL THINKING, GLOBALIZATION, INTERDISCIPLINARITY

Olimpiada Języka Niemieckiego obejmująca zagadnienia z zakresu języka, literatury oraz realioznawstwa krajów niemieckojęzycznych od blisko pięćdziesięciu lat pozostaje pod kierownictwem tego samego organizatora. Główne cele konkursu, sformułowane w 1996 roku przez jego inicjatora Piotra Jankowiaka, nie straciły na aktualności. Zakładają one przede wszystkim rozwijanie zainteresowania młodzieży szkolnej językiem niemieckim oraz kulturą obszaru niemieckojęzycznego, a także systematyczne pogłębianie wiedzy o tych krajach w celu wspierania dialogu międzykulturowego, pokojowego współistnienia narodów oraz lepszego rozumienia ich dziedzictwa kulturowego i uwarunkowań historycznych (Jankowiak 1996: 305).

Utworzona w 1977 roku z inicjatywy Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego Olimpiada Języka Niemieckiego należy do najstarszych olimpiad przedmiotowych w Polsce. Obok konkursów z matematyki, fizyki oraz języków obcych, takich jak rosyjski i angielski, stanowi jeden z najwcześniejszych zainicjowanych konkursów o charakterze przedmiotowym (Orłowski 1994: 30). Corocznie w olimpiadzie uczestniczą tysiące uczniów liceów ogólnokształcących, techników oraz szkół branżowych kończących się egzaminem maturalnym. Udział w konkursie umożliwia weryfikację zarówno kompetencji językowych, jak i wiedzy z zakresu literatury niemieckojęzycznej oraz zagadnień historycznych, społecznych, gospodarczych i kulturowych.

Pierwszym etapem konkursu jest pisemny test językowy, którego rozwiązanie wymaga kompleksowych kompetencji leksykalno-gramatycznych na poziomie B2, obejmujących m.in. poprawne użycie zaimków, przyimków i spójników, tworzenie liczby mnogiej, stosowanie liczebników, rekcję czasowników, rzeczowników i przymiotników, czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone, końcówki przymiotników, deklinację rzeczowników, czasy i tryby, czasowniki modalne i ich znaczenie subiektywne, różne rodzaje zdań oraz zwroty idiomatyczne i kolokacje. Testy są oceniane przez osobę uczącą w danej szkole języka niemieckiego, a następnie zostają przekazane do odpowiedniego komitetu okręgowego. Po osiągnięciu progu punktowego, ustalanego rokrocznie po sprawdzeniu testów, uczestnicy przystępują do drugiego etapu. Jest to zmodyfikowany test językowy na poziomie C1, do rozwiązania którego wymagane jest opanowanie określonych zagadnień z zakresu gramatyki deskryptywnej. Ćwiczenia obejmują m.in. stronę bierną i jej ekwiwalenty, przydawkę rozwiniętą, mowę zależną, tryb przypuszczający, konstrukcje bezokolicznikowe, obiektywne i subiektywne użycie czasowników modalnych, wyrażenia rzeczownikowo-czasownikowe, a także nominalizację i werbalizację. Jak podkreśla Sebastian Chudak (2008: 129), gramatyka, rozumiana jako opis wewnętrznego systemu reguł językowych, stanowi nieodzowny element nauczania języków obcych, gdyż wspomaga zarówno proces akwizycji języka, jak i jego praktyczne zastosowanie.

Prace drugiego etapu są oceniane przez wykładowców akademickich zatrudnionych w jednostkach germanistycznych funkcjonujących przy dwunastu komitetach regionalnych. Uczestnicy, którzy uzyskają co najmniej 85% możliwej do zdobycia punktacji, zostają zakwalifikowani do etapu ustnego organizowanego na uczelniach wyższych. W trakcie tej części konkursu weryfikowana jest ich wiedza merytoryczna z zakresu literatury, historii oraz realiów krajów niemieckiego obszaru językowego.

Uczniowie, którzy osiągną najlepsze wyniki, tj. minimum 95% ogólnej liczby punktów, awansują do etapu centralnego, który odbywa się w Poznaniu. W jego ramach uczestnicy analizują tekst literacki lub popularnonaukowy, odpowiadają na szczegółowe pytania sprawdzające czytanie ze zrozumieniem oraz wyszukują wyrażenia synonimiczne do podanych słów lub sformułowań. Końcowym elementem postępowania kwalifikacyjnego jest egzamin ustny obejmujący rozszerzony zakres zagadnień z literatury niemieckojęzycznej oraz historii i realioznawstwa niemieckiego obszaru językowego.

Interdyscyplinarne wyzwania etapu ustnego olimpiady

Analiza protokołów egzaminacyjnych jednoznacznie dowodzi, że największe trudności w części ustnej Olimpiady Języka Niemieckiego (OJN) sprawiają pytania dotyczące rozległej wiedzy realioznawczej niemieckiego obszaru językowego. Nie jest to zaskakujące i może wynikać z dwóch czynników. Po pierwsze, od osób uczestniczących w olimpiadzie wymagane jest opanowanie rozległej,

interdyscyplinarnej wiedzy, czego dowodzą zagadnienia krajoznawcze pojawiające się w pytaniach egzaminacyjnych. Po drugie, jak pisze Jörg Roche, „wiedza o kraju (niem. *Landeskunde*) nie jest traktowana jako konstytutywna część nauczania języka i uznawana jest za mniej istotną w porównaniu z kluczowymi obszarami dydaktyki językowej; ponadto trudno ją ująć w sposób systematyczny. Dlatego zazwyczaj poświęca się jej mniej czasu w programach nauczania i na lekcjach” (Roche 2020: 376).

Zakres tematyczny etapu ustnego Olimpiady Języka Niemieckiego obejmuje rozległe zagadnienia historyczne, polityczne, społeczne i kulturowe dotyczące Niemiec, Austrii i Szwajcarii w XX i XXI wieku. Jego opanowanie wymaga od uczestniczek i uczestników konkursu nie tylko kompleksowego posługiwania się językiem niemieckim i przyswojenia wiedzy faktograficznej, lecz także rozwinięcia kompetencji analitycznych i komunikacyjnych, by możliwe było interpretowanie treści historycznych oraz kulturowych, formułowanie linearnej argumentacji czy wreszcie prowadzenie dialogu w perspektywie europejskiej. Okazuje się to szczególnie istotne w obliczu coraz szybciej postępujących procesów globalizacji, w wyniku których człowiek, szczególnie młody, więc nieznający innego punktu odniesienia, konfrontowany jest z ogromnym przepływem towarów, usług, kapitału czy wreszcie osób i kultur (por. Lenormand i in. 2015: 109). Dynamikę współczesnego świata warunkują wcześniej niespotykane na taką skalę powiązania gospodarki światowej, powstawanie tzw. Global Cities (miast o globalnym zakresie oddziaływania – przyp. red.), wygodniejsze i szybsze możliwości transportu i komunikacji, międzynarodowa migracja oraz transnarodowy podział pracy (por. Ackermann 2004).

Pogłębione procesy globalizacji i cyfryzacji wymuszają siłą rzeczy zmianę sposobu myślenia i działania. Zmienia się również podejście do procesu zdobywania informacji. Dużą wagę przykładają się do umiejętności czytania i przetwarzania tekstów oraz określonych danych, rozkładania problemu na części, identyfikowania związków i zależności, krytycznej oceny źródła, syntezy informacji czy wreszcie wyciągania wniosków i prognozowania. Taką krytyczną analizę danych wzmacnia niewątpliwie zakres tematyczny, nad którym musi się pochylić każda osoba biorąca udział w części ustnej Olimpiady Języka Niemieckiego, a który wykracza daleko poza wymagania edukacyjne stawiane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Jego części składowe nie tylko poszerzają wiedzę z zakresu historii, geografii, socjologii czy ogólnie pojętej kultury, ale także budują krytyczny, a więc wielowymiarowy stosunek do współczesnych wydarzeń. To kształtuje postawę, która jest punktem wyjścia dla opanowania umiejętności określanych jako interkulturowe, przekładające się na dialog między kulturami, na mediację między przedstawicielami różnych zbiorowości i wypracowanie wspólnie akceptowalnego stanowiska. Wiedza z zakresu realizmizmu stanowi – według Hiltraud Casper-Hehne – punkt wyjścia do uczenia się międzykulturowego (Casper-Hehne 2006: 102) i kształtuje kompetencję międzykulturową rozumianą jako proces uczenia się trwający przez całe życie (Straub i in. 2010: 31), a polegający na łączeniu kultury własnej z kulturą obcą (Thomas 2005: 47). Na poziomie refleksji ogólnej Olimpiada Języka Niemieckiego sprzyja nie tylko rozwojowi kompetencji międzykulturowej, lecz również kształtowaniu ogólnej kompetencji komunikacyjnej. Staje się tym samym istotnym elementem kształtowania wieloaspektowej umiejętności komunikowania w kontekście egzolingwalnym, skłaniającej uczestników do wnikliwszej obserwacji i refleksji nad interakcją z przedstawicielami innych kultur (Waszau 2019: 260).

Przykładem może być analiza przejęcia władzy przez Adolfa Hitlera oraz mechanizmów funkcjonowania państwa totalitarnego, w tym procesów politycznego, społecznego i kulturowego ujednoczenia (niem. *Gleichschaltung*). Pozwala ona młodym ludziom zrozumieć dynamikę władzy, rolę propagandy, złożoność mechanizmów jej działania oraz konsekwencje ideologizacji życia społecznego. Zagadnienia związane z działalnością organizacji młodzieżowych, takich jak Hitlerjugend czy Bund Deutscher Mädel, a także z etapami prześladowań ludności żydowskiej i niemiecką polityką okupacyjną sprzyjają kształtowaniu postaw krytycznego myślenia oraz wrażliwości etycznej. Refleksja nad bezwarunkową kapitulacją Niemiec oraz nad niemiecką kulturą pamięci umożliwia uczestnikom konkursu konfrontację z problematyką odpowiedzialności historycznej i sposobów rozliczania trudnego dziedzictwa przeszłości, co stanowi istotny element współczesnego dyskursu europejskiego, zwłaszcza w kontekście nasilania się ruchów nacjonalistycznych w krajach europejskich. Istotnym elementem

olimpiady są również zagadnienia dotyczące okresu powojennego, takie jak postanowienia układu poczdamskiego, rozwój stref okupacyjnych, proces denazyfikacji, plan Marshalla, blokada Berlina oraz reforma walutowa. Pozwalają one uczestnikom dostrzec złożoność procesów odbudowy państw po konfliktach zbrojnych oraz znaczenie współpracy międzynarodowej dla stabilizacji politycznej i gospodarczej. Dla pokolenia funkcjonującego w świecie globalnych kryzysów wiedza ta stanowi punkt odniesienia do analizy współczesnych wyzwań o charakterze ponadnarodowym, co okazuje się szczególnie istotne w obliczu wojny w Ukrainie czy nieustannych konfliktów w Strefie Gazy. W kontekście Olimpiady Języka Niemieckiego znajduje to szczególne zastosowanie, ponieważ przygotowanie do ustnego etapu konkursu wymaga od uczestników nie tylko opanowania wiedzy encyklopedycznej, lecz także umiejętności interpretowania złożonych procesów społecznych oraz formułowania ocen i argumentów w perspektywie europejskiej. Uczniowie rozwijają *implicite* zdolność do refleksyjnego i krytycznego odnoszenia się do kultury własnej oraz kultur obcych, a także kompetencje obywatelskie obejmujące świadomość demokratycznych wartości, odpowiedzialności historycznej i praw człowieka. Jak podkreśla Wolfgang Hackl (2010: 1468), to, co warunkuje kompetencję komunikacyjną i społeczną, zostaje dostarczone uczącym się języka obcego w postaci wiedzy eksplicytnej, aby mogli adekwatnie i skutecznie uczestniczyć w życiu społecznym kraju języka docelowego.

Szczególne znaczenie edukacyjne ma także analiza porównawcza funkcjonowania dwóch państw niemieckich po 1945 roku. Zrozumienie genezy Niemieckiej Republiki Demokratycznej, budowy Muru Berlińskiego, relacji między NRD a Republiką Federalną Niemiec, powstania robotniczego z 1953 roku oraz roli aparatu represji, w tym Stasi, umożliwia krytyczne spojrzenie na systemy autorytarne. Równocześnie analiza rozwoju RFN, niemieckiego cudu gospodarczego, integracji z politycznym, militarnym i gospodarczym systemem Zachodu, a także procesu zjednoczenia Niemiec sprzyja refleksji nad znaczeniem demokracji, praw człowieka i integracji europejskiej, jak również wzmacnia postawę obywatelską w kontekście prawa wyborczego. Analiza funkcjonowania dwóch państw niemieckich po 1945 roku uwypukla złożoność procesów historycznych i wieloaspektowość samego wymiaru kultury jako „produktu systemowego, dynamicznego, żywego, o charakterze zmiennym i niestabilnym, zależnym od wielu uwarunkowań” (Waszau 2019: 246).

Rozszerzenie perspektywy o historię Austrii i Szwajcarii wzmacnia wymiar międzykulturowy konkursu. Analiza historii Austrii i jej drogi do pełnej suwerenności, neutralności oraz integracji z Unią Europejską ukazuje różnorodność modeli funkcjonowania państw europejskich. Z kolei wiedza o Konfederacji Szwajcarskiej, jej wielojęzyczności, demokracji bezpośredniej oraz roli Czerwonego Krzyża ułatwia zrozumienie znaczenia znajomości różnych języków obcych oraz podkreśla znaczenie działań humanitarnych w polityce międzynarodowej. Analiza inicjatyw o charakterze ponadnarodowym, takich jak chociażby działalność Czerwonego Krzyża czy kwestie środowiskowe, międzynarodowe badania edukacyjne lub skutki globalizacji, wzmacnia nośny i integralny element interkulturowej dydaktyki językowej, który pogłębia procesy wzajemnego zrozumienia (por. Roche 2020: 381).

Zakres wiedzy wymaganej od uczestników Olimpiady Języka Niemieckiego odpowiada współczesnym wyzwaniom, jakie rynek pracy i życie społeczne stawiają przed przedstawicielami młodego pokolenia. Oczekuje się od nich szczegółowej znajomości krajów związkowych Niemiec, ich struktury politycznej, gospodarki, kultury oraz uwarunkowań społecznych, ponieważ sprzyja to rozwijaniu kompetencji międzykulturowych i transnarodowych uznawanych dziś za kluczowe w środowisku pracy o charakterze globalnym i cyfrowym.

Znajomość ustroju politycznego Republiki Federalnej Niemiec, funkcjonowania instytucji demokratycznych oraz systemu partyjnego rozwija umiejętność krytycznego myślenia i rozumienia procesów społecznych i politycznych. Kompetencje te są szczególnie istotne w epoce polaryzacji społecznej i rosnącej roli populizmu, kiedy kluczem do sukcesu okazuje się weryfikacja wiarygodności informacji i oddzielenie rzetelnych treści od fake newsów. Jest to niezmiernie istotne w kontekście oczekiwań wobec młodych pracowników, którzy powinni wykazywać się umiejętnością krytycznego myślenia, jak również zdolnością analizy i syntezy złożonych zjawisk. Uwzględnienie w treściach

konkursowych wiedzy o niemieckich przedsiębiorstwach, innowacjach technologicznych, targach branżowych oraz zagadnieniach ekologicznych odpowiada zapotrzebowaniu rynku pracy na kompetencje związane ze zrównoważonym rozwojem, zieloną gospodarką oraz transformacją cyfrową. Z kolei tematy dotyczące migracji zarobkowej, mniejszości, różnorodnych modeli rodziny i starzenia się społeczeństwa rozwijają kompetencje społeczne i empatię kulturową, które są uznawane za jedne z kluczowych kompetencji przyszłości. Znajomość tych zagadnień zwiększa niewątpliwie szansę „uniknięcia niepowodzeń komunikacyjnych i zbędnych konfliktów, które wynikają nie tyle z niezajomości języka, ile z niezajomości kodów kulturowych i stylów komunikowania się” (Komorowska 2017: 105).

Istotne miejsce zajmuje również refleksja nad rolą mediów masowych jako „czwartej władzy”, która wzmacnia kompetencje medialne i informacyjne uczniów niezbędne w otaczającym ich natłoku informacji i dezinformacji. Znajomość instytucji kultury, wydarzeń artystycznych oraz wybitnych postaci świata nauki i sztuki rozwija kapitał kulturowy oraz kreatywność, które według współczesnych badań coraz częściej decydują o konkurencyjności młodych ludzi na rynku pracy. Treści dotyczące szkolnictwa wyższego i nauki wspierają przemyślane planowanie ścieżki edukacyjnej, a wiedza o tradycjach i kuchni regionalnej wzmacnia świadomość kulturową, która ma dzięki temu charakter zmienny, jest wielowymiarowa i interaktywna, gdyż ulega modyfikacji pod wpływem doświadczeń (por. Boye i Byram 2017: 437).

Z powyższego jasno wynika, że oprócz wiedzy czysto historycznej niezbędna jest również rozległa wiedza realioznawcza, zwłaszcza że w finale różnice między uczestnikami w zakresie kompetencji językowych są marginalne. Konieczna jest zatem, jak już wcześniej podkreślono, wiedza interdyscyplinarna, ponieważ jedno pytanie często stanowi punkt wyjścia do dalszych wieloaspektowych rozważań nad danym zagadnieniem. Treści kulturowe nie odnoszą się bowiem wyłącznie do wymiaru geograficznego, lecz obejmują także aspekty geograficzno-ekonomiczne i społeczno-geograficzne (Helbig i in. 2001: 128). Od uczestników wymaga się myślenia interdyscyplinarnego oraz wiedzy z różnych dziedzin, jak geografia, wiedza o społeczeństwie, polityka, uwarunkowania kulturowe i społeczne, a także kuchnia czy obyczajowość. Tak szerokiego zakresu wiedzy nie sposób zdobyć wyłącznie w ramach edukacji szkolnej, dlatego młodzież musi wykazać się dużą samodyscypliną i pracą indywidualną. Jest to konieczne, ponieważ programy nauczania na poziomie szkoły średniej w Polsce w przeważającej mierze nie obejmują wspomnianych treści, co zmusza uczniów do sięgania głównie po zasoby internetowe.

Podsumowanie

Przygotowanie uczestników do etapu ustnego Olimpiady Języka Niemieckiego przyczynia się do wszechstronnego rozwoju uczniów. Opanowanie szerokiego zakresu zagadnień historycznych, politycznych, społecznych i kulturowych pozwala młodym ludziom nie tylko uzupełnić i usystematyzować wiedzę zdobytą na różnych etapach edukacyjnych, lecz także połączyć ją w szerszym kontekście europejskim i globalnym. Uczestnicy uczą się analizy złożonych procesów społecznych, porównywania systemów politycznych, formułowania argumentów w perspektywie europejskiej oraz krytycznego myślenia.

Znajomość kontekstu kulturowego i historycznego sprzyja pogłębianiu kompetencji językowych, a także rozwija umiejętność głębszego rozumienia tekstu pisanego, weryfikowania źródeł, głównie internetowych, oraz rozpoznawania dezinformacji i fake newsów. Łączenie wiedzy z różnych dyscyplin – historii, geografii, kultury, socjologii – pozwala uczestniczkom i uczestnikom konkursu dostrzegać wieloaspektowe zależności i różne perspektywy, a to z kolei w naturalny sposób wprowadza ich do szerszej debaty społecznej i kulturowej. W rezultacie stają się oni świadomymi Europejczykami z rozbudowanymi kompetencjami komunikacyjnymi i cyfrowymi. Przygotowanie do olimpiady uczy ich odpowiedzialnego uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym zglobalizowanego świata, rozwija umiejętność krytycznej refleksji i współpracy międzykulturowej, a także wzmacnia postawy obywatelskie, niezbędne w kontekście uczestnictwa w globalnej przestrzeni informacyjnej.

BIBLIOGRAFIA

- Ackermann, A. (2004), *Das Eigene und das Fremde: Hybridität, Vielfalt und Kulturtransfers*, [w:] F. Jaeger, J. Rüsen, (red.), *Handbuch der Kulturwissenschaft, Bd. 3, Themen und Tendenzen*, Stuttgart-Weimar: J.B. Metzler Verlag, s. 138–154.
- Boye, S., Byram, M. (2017), *Language Awareness and the Acquisition of Intercultural Communicative Competence*, [w:] J. Cots, P. Garrett (red.), *Handbook of Language Awareness*, London: Routledge, s. 435–449.
- Casper-Hehne, H. (2006), *Konzepte einer Kulturlehre und Kulturwissenschaft im Fach Interkulturelle Germanistik/Deutsch als Fremdsprache*, „Jahrbuch Deutsch als Fremdsprache”, nr 32, s. 101–112.
- Chudak, S. (2008), *Training von Lernstrategien und -techniken für die Arbeit an der Grammatik in Lehrwerken für den DaF-Unterricht*, [w:] Ch. Chlosta, G. Leder, B. Krischer, (red.), *Auf neuen Wegen. Deutsch als Fremdsprache in Forschung und Praxis*, Göttingen: Universitätsverlag Göttingen, s. 125–140.
- Hackl, W. (2010), *Informationsbezogene Landeskunde*, [w:] H.-J. Krumm i in. (red.), *Deutsch als Fremd- und Zweitsprache*, t. 2, Berlin-New York: Walter de Gruyter, s. 1465–1471.
- Helbig, G., i in. (2001), *Deutsch als Fremdsprache. Ein internationales Handbuch, 2 Halbband*, Berlin-New York: Walter de Gruyter.
- Jankowiak, P. (1996), *15 Jahre der Deutscholympiade in Polen*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy. Konfiguracje: artykuły i studia o polsko-niemieckich stosunkach kulturowych”, z. 1, s. 305–308.
- Komorowska, H. (2017), *Kształcenie językowe w Polsce. 60 lat czasopisma Języki Obce w Szkole*, Warszawa: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji.
- Lenormand, M., i in. (2015), *Human Diffusion and City Influence*, „Journal of the Royal Society Interface”, nr 12(109), s. 1–9.
- Orłowski, H. (1994), *Literatur und Diskurs-Kreativität: zur Deutscholympiade in Polen*, „Glottodidactica”, nr 22, s. 29–40.
- Roche, J. (2020), *Fremdsprachenerwerb. Fremdsprachendidaktik*, Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag.
- Thomas, A. (2005), *Das Eigene, das Fremde, das Interkulturelle*, [w:] A. Thomas, i in. (red.), *Handbuch Interkulturelle Kommunikation und Kooperation. Bd. 1: Grundlagen und Praxisfelder. 2, Überarbeitete Auflage*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, s. 43–49.
- Straub, J., i in. (2010), *Interkulturelle Kompetenz lehren: Begriffliche und theoretische Voraussetzungen*, [w:] A. Wiedemann, i in. (red.), *Wie lehrt man interkulturelle Kompetenz? Theorien, Methoden und Praxis in der Hochschulausbildung: ein Handbuch*, Bielefeld: Transcript Verlag, s. 15–27.
- Waszau, A. (2019), *Ku konceptualizacji wrażliwości kulturowej w ramach modelu kompetencji (inter)kulturowej na gruncie współczesnej glottodydaktyki*, „Neofilolog – Czasopismo Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego”, nr 52(2), s. 245–262.

DR PAWEŁ MOSKAŁA Adiunkt w Instytucie Germanistyki i Nordystyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zainteresowania badawcze to m.in. niemieckojęzyczna literatura XX wieku, dydaktyka literatury i nauczania języków obcych, tłumaczenie konsekutywne. Autor monografii o liryce Hermanna Hessego i podręcznika *Der Weg zum Erfolg. Olimpiada Języka Niemieckiego, cz. 1*. Od 2013 roku sekretarz okręgowy Olimpiady Języka Niemieckiego.